

การมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ บ้านดอนยาง ตำบลศิลา

อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

THE ELDERLY SOCIAL WELFARE PARTICIPATION IN BAN DONYANG, SILA SUB-DISTRICT, MUANG KHONKAEN DISTRICT, KHONKAEN PROVINCE*

สิทธิพร เกษจ้อย, วรชัต ทะสา, สัจจรักษ์ ไร่สงวน,

กิตติยานนท์ วรรณวงศ์, ชัชวาล จารย์คุณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

สุดาธิพย์ เกษจ้อย

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Sitthiporn Khetjoi, Worachat Thasa, Saccarak Raisa-nguan,

Kittiyanon Wannawong, Chatchawan Jankhoon

Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Thailand

Sudathip khetjoi

Sisaket Rajabhat University, Thailand

E-mail: piakealexander@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่างซึ่งเป็นผู้สูงอายุจำนวน 226 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ประมวลผล สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลวิจัยพบว่า ส่วนมากผู้สูงอายุเป็นผู้หญิง ร้อยละ 58 เพศชาย ร้อยละ 42 ส่วนมากผู้สูงอายุมีระหว่างอายุ 60-69 ปี ร้อยละ 59.29 ผู้สูงอายุมีอาชีพเกษตรกรร้อยละ 30.97 ส่วนมากมีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท ต่อเดือน และมีสถานภาพสมรส ร้อยละ 46.90 การมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นทั้ง 7 ด้าน คือ ด้านการศึกษา, สุขภาพอนามัย, ที่อยู่อาศัย, การมีงานทำและรายได้, ความมั่นคงทางสังคม, บริการสังคม และนันทนาการ โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลาง การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุมีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง และมีการบูรณาการในหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทั้งนี้เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะเดียวกัน ภาครัฐจะต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายจากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก เช่น การสร้างความตระหนักให้คนในชาติเห็นความสำคัญของ

*ได้รับบทความ: 16 ก.ค. 2563; แก้ไขบทความ: 24 ก.ย. 2563; ตอรับตีพิมพ์: 13 พ.ย. 2563

ผู้สูงอายุว่าเป็นบุคคลที่ทรงคุณค่าต่อสังคม มีใช้ภาระของสังคม การถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริงทั้งงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ เพราะท้องถิ่นจะมีความเข้าใจบริบทของผู้สูงอายุของตนเองได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; ผู้สูงอายุ; สวัสดิการ

Abstract

This survey research has the objectives to study 1) the personal factors of the elders in Ban Donyang, Sila sub-district, Muang district, Khonkaen province, 2) the participation of the elders to create proper elderly social welfare, and 3) the suggestions to develop elderly social welfare in Ban Donyang, Sila sub-district, Muang district, KhonKaen province. The researchers collected the data from 226 elderly sampling respondents and analyzed the data by percentage, mean, and standard deviation statistics.

The results were as follows: The respondents, 58 percent, were female, and 42 percent were male. Most of the respondents, 59.29 percent, were age between 60- 69 years old, and they are agrarian, 30.97 percent. The respondents earned lower than 3,000-6,000 bath/ month, and they were married, 46.90 percent. The overall 7 aspects of social welfares: education, health care, residence, occupation and income, social security, social services, and recreation, participation of the elders in social welfare creation was at medium mean level. The elderly social welfare development has continuously developed and related with all parts in the society, government, private, and local organizations to support numbers of elder that has increased. The government should work in proactive methods, for example, the government should motivate and convey to the people that the elders are the valuable person in the society. The transformation of elderly social welfare to the local organizations is one of the ways to arrange proper social welfare for the elders because the local organizations understand and know about the characteristic of elders in their regions.

Keywords: Elders; Participation; Social Welfare

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะการเจริญพันธุ์ และภาวะการตายของประชากร ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางอายุของประชากรไทย กล่าวคือ พบว่าในช่วง 20-30 ปีที่ผ่านมาทั้งจำนวนและ

สัดส่วนของประชากรไทยในวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) ลดลง ในขณะที่จำนวนของประชากรในวัยแรงงาน (อายุ 15-29 ปี) ยังคงเพิ่มขึ้น สำหรับประชากรสูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนและสัดส่วนเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต กล่าวคือ ประชากรสูงอายุจะเพิ่มจากประมาณ 5 ล้านคนในปัจจุบันเป็นประมาณ 10 ล้านคนในอีก 20 ปีข้างหน้า และเป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราเพิ่มของประชากรสูงอายุ จะเร็วกว่าประชากรโดยรวมทั้งหมด ดังจะเห็นได้จากระหว่างปี 2523 ถึงปี 2533 ประชากรสูงอายุจะเพิ่มเป็นร้อยละ 47 แต่เมื่อเปรียบเทียบการเพิ่มระหว่างปี 2523 ไปจนถึงปี 2563 จะพบว่าประชากรสูงอายุจะเพิ่มสูงถึงกว่าร้อยละ 300 นอกจากนี้ยังพบว่า ในกลุ่มประชากรสูงอายุจะมีผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุมากๆ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ เช่นในปี พ.ศ. 2533 มีผู้ที่มีอายุ ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป เพียงประมาณ 700,000 คน คาดว่าจะเพิ่มเป็น 1,400,000 คน ในราวปี พ.ศ. 2553 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นกว่า 2 ล้านคนในปี พ.ศ. 2563 ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และมีสัดส่วนจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี โดยในปี พ.ศ. 2553 ประเทศไทยมีสัดส่วนผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 12 และจะเพิ่มถึงร้อยละ 25 ในปี พ.ศ. 2573 หรือเท่ากับคนไทยทุกๆ 4 คน จะมีผู้สูงอายุอยู่ 1 คน ผลของการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะยิ่งทำให้รัฐต้องจัดหาสวัสดิการเพิ่มเติมทั้งในรูปของปริมาณ และคุณภาพเพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งทำให้รัฐมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตาม จึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมโดยเฉพะอย่างยิ่งในเรื่องภาระค่าใช้จ่ายและแหล่งเงินทุนสำหรับการจัดหาสวัสดิการผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนการหาแนวร่วมที่จะเข้ามาช่วยในด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ (ยศวัชรคุปต์, 2555)

เนื่องด้วยสถานการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้สูงอายุในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยแต่ละพื้นที่มีจำนวนแตกต่างกันออกไป ทำให้ภาครัฐต้องตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุและได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 71 วรรค 3 รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรีผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด พิ้นฟูและเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ม. 71 วรรค 3 ได้ให้ความสำคัญผู้สูงอายุโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นสตรีและส่งเสริมให้มีการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุจะให้เกิดประสิทธิภาพและผู้สูงอายุได้รับประโยชน์สูงสุดมีความจำเป็นต้องให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อให้การจัดสวัสดิการสังคมตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุของแต่ละพื้นที่ต่อไป โดยผู้สูงอายุแต่ละพื้นที่ ที่มีความต้องการและความจำเป็นในการได้รับสวัสดิการสังคมจากภาครัฐหรือหน่วยงานท้องถิ่นหรือจากภาคส่วนอื่นๆ เพื่อต้องการให้ตัวเองมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตราที่ 71 วรรคที่ 3, 2560)

ในพื้นที่ชุมชนบ้านดอนยาง จังหวัดขอนแก่น หน่วยงานหลักที่ดูแลเกี่ยวกับการพัฒนาและการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ คือ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น โดยต้องทำงานร่วมกับ

หน่วยงานในพื้นที่โดยหน่วยงานภายในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น เทศบาลตำบลศิลา อำเภอมือเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ที่มีหน้าที่กำกับดูแลเรื่องการจัดสวัสดิการและการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ศูนย์ฝึกอาชีพหญิงรัตนภา จังหวัดขอนแก่น เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือด้านการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับผู้สูงอายุโดยการจัดการฝึกอาชีพหรือนำวิทยากรมาบรรยายด้านการประกอบอาชีพให้กับผู้สูงอายุ โดยเป็นไปตามนโยบายและแผนงานจากระดับกระทรวง เพื่อให้การดูแลเรื่องสวัสดิการให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ โดยหน่วยงานท้องถิ่นได้มีการดำเนินการจัดสวัสดิการและกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุภายในชุมชนทั้งหมด 7 ด้าน คือ ด้านการศึกษา อาชีพและรายได้ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย บริการทางสังคม ความมั่นคงทางสังคมและนันทนาการ ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ชุมชนบ้านดอนยางยังขาดข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สูงอายุในด้านสุขภาพอนามัย การบริการทางด้านแพทย์ไม่ทั่วถึงและไม่ได้รับความสะดวกรวดเร็ว ด้านการศึกษา ยังขาดการอบรมฝึกอาชีพให้ผู้สูงอายุที่ยังยืน รวมถึงการให้ความรู้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ด้านที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุบางรายพักอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แออัดและไม่มีความปลอดภัย ด้านความมั่นคงทางสังคม ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ผู้ดูแลผู้สูงอายุยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลผู้สูงอายุอย่างถูกวิธี พร้อมทั้งผู้สูงอายุบางรายขาดการดูแลเอาใจใส่จากบุตรหลาน ด้านนันทนาการ ผู้สูงอายุไม่มีสถานที่ออกกำลังกายที่เหมาะสมและรูปแบบนันทนาการที่เหมาะสมกับช่วงวัย ผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านดอนยาง เป็นหนึ่งในชุมชนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่จำนวนมากในช่วงอายุ 60-70 ปีและมีอาชีพทำเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตในชุมชนที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางของสังคมของผู้สูงอายุมากขึ้น ที่ลูกหลานตนเองไปทำงานในเมืองใหญ่ และปล่อยผู้สูงอายุไว้บ้านเพียงลำพังหรือปล่อยให้เลี้ยงหลาน ซึ่งในปัจจุบันภาครัฐได้มีสวัสดิการต่างๆ แก่ประชาชน รวมทั้งผู้สูงอายุเพื่อแก้ไขและช่วยเหลือความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นจากแต่ก่อน แต่การจัดสวัสดิการของรัฐนั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของชุมชนและให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการจัดสวัสดิการที่ จึงนำไปสู่การวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุในชุมชนบ้านดอนยาง ว่าได้มีส่วนร่วมหรือส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสวัสดิการนี้นั้นมากน้อยเพียงใด

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อที่จะได้นำผลที่ได้จากการวิจัยจากการศึกษามาปรับปรุงการให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อวางแผนหาแนวทางกำหนดกลไกและมาตรการต่างๆ รองรับจำนวนผู้สูงอายุซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี เพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการให้เหมาะสมแต่ละช่วงวัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและแผนงานสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมในระยะยาว ตลอดจนทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นเป็นพลังสำคัญของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตหมู่บ้านดอนยาง (หมู่ที่ 11, หมู่ที่ 16) ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จำนวนประชากร 515 คน และได้ทำการสุ่มกลุ่มประชากรตัวอย่างโดยใช้วิธีการใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967, p. 99; อ้างถึงใน สำเร็จ จันทรสุวรรณ, 2547 : 38)

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ N = จำนวนของประชาชนทั้งหมด คน

n = จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งในงานวิจัยกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ ร้อยละ 5 หรือ 0.05

โดยกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 หรือ 0.05 มีค่าของผลคำนวณได้ ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{515}{1+515 (.05)^2} \\ &= \frac{515}{2.28} \\ \text{ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง} &= 226 \text{ คน (ตัวอย่าง)} \end{aligned}$$

ตารางที่ 1 ข้อมูลประชากร (ผู้สูงอายุ) บ้านดอนยาง (หมู่ที่ 11, หมู่ที่ 16) ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวนผู้สูงอายุ (คน)			จำนวนกลุ่มประชากร ตัวอย่าง (คน)
		ชาย	หญิง	รวม	
บ้านดอนยาง 1	11	145	158	303	226
บ้านดอนยาง 2	16	105	107	212	
รวม		250	265	515	

(สำนักทะเบียนราษฎร ที่ว่าการอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น, ข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุ บ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น, 2562)

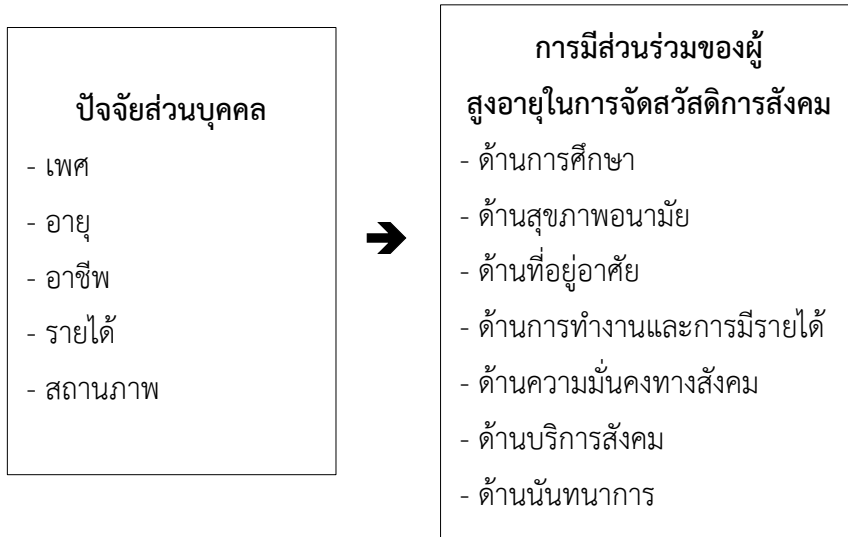
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบผสมผสานระหว่างแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) กับแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งการสร้างเครื่องมือได้ประยุกต์ใช้หลักการและวิธีการสร้างเครื่องมือของลิเคิร์ท สเกล (Likert Scales) แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการทำงานและการมีรายได้ ด้านความมั่นคงทางสังคม ด้านบริการสังคม และด้านนันทนาการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุบ้านดอนยาง (หมู่ที่ 11, หมู่ที่ 16) ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น นำเครื่องมือในการวิจัยนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการตรวจสอบและข้อเสนอแนะความถูกต้องเชิงโครงสร้างและเนื้อหา และได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดสอบกับผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโนนชัย ตำบลในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.88

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้สูงอายุเป็นเพศชาย จำนวน 95 คน ร้อยละ 42.00 และเพศหญิง จำนวน 131 คน ร้อยละ 58.00 ผู้สูงอายุมีอายุระหว่าง 60-69 ปี จำนวน 134 คน ร้อยละ 59.29 ผู้สูงอายุมีอายุระหว่าง 70-79 ปี จำนวน 64 คน ร้อยละ 28.32 ผู้สูงอายุที่มีระหว่างอายุ 80-89 ปี จำนวน 26 คน ร้อยละ 11.50 ผู้สูงอายุที่มีอายุ 90 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน ร้อยละ 0.88 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 70 คน ร้อยละ 30.97 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพค้าขาย จำนวน 40 คน ร้อยละ 17.70 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 50 คน ร้อยละ 22.12 และ ผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 29.20

ผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท มีจำนวน 137 คน ร้อยละ 60.62 ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 3,001–6,000 บาท จำนวน 62 คน ร้อยละ 27.43 ผู้สูงอายุที่มีรายได้ 6,001–8,000 บาท จำนวน 17 คน ร้อยละ 7.52 ผู้สูงอายุที่มีรายได้ มากกว่า 8,000 บาท จำนวน 10 คน ร้อยละ 4.42 ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพโสด จำนวน 23 คน ร้อยละ 10.18 ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส จำนวน 106 คน ร้อยละ 46.90 ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพหย่า จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 13.27 ผู้สูงอายุที่แยกกันอยู่ จำนวน 22 คน ร้อยละ 9.73 ผู้สูงอายุที่เป็นหม้าย จำนวน 45 คน ร้อยละ 19.91

การมีส่วนร่วมการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการศึกษา โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในระดับ

น้อย มีค่าเฉลี่ย 2.48 ด้านสุขภาพอนามัย โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.03 ด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.05 ด้านการทำงานและการมีรายได้ โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.93 ด้านความมั่นคงทางสังคม โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.91 ด้านบริการสังคม โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.69 ด้านนันทนาการ โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.86

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้สูงอายุควรได้รับบริการพื้นฐานด้านต่างๆ อย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน เช่น ภาครัฐ ท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น การจัดสวัสดิการสังคมและให้การสงเคราะห์ผู้สูงอายุตามความต้องการและความจำเป็น ในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านสวัสดิการสุขภาพอนามัย ให้การรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าแก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้หรือมีรายได้น้อย ในสถานพยาบาลของรัฐ และให้ค่าตอบแทนพิเศษและสวัสดิการแก่บุคลากรที่เป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุ
2. ด้านสาธารณูปโภคในการดำรงชีวิตประจำวัน ในที่สาธารณะ ควรจัดทำราวจับได้ทางเดินและราวห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุ
3. ด้านสวัสดิการเกี่ยวกับที่พักอาศัย ในการสร้างอาคารให้มีการจัดสรรให้มีโครงสร้างที่อำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุ และให้มีห้องมีเนื้อที่เพิ่มอย่างเหมาะสมสำหรับครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่ด้วย ควรมีการจัดบริการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยหรือไม่มีรายได้ และไม่มีผู้อุปการะ ควรสนับสนุนหน่วยงานเอกชนในการจัดสร้างที่พักอาศัยตามความต้องการ และความเหมาะสมของผู้สูงอายุ
4. ด้านการนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ ควรจัดบริเวณและอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการออกกำลังกาย และการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ การบันเทิง และการพักผ่อนหย่อนใจ
5. ด้านอื่นๆ หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการเพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีหลักฐานเพื่อสามารถรับสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการทางสังคม

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อที่จะได้นำผลที่ได้จากการวิจัยจากการศึกษามาปรับปรุงการให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ และเพื่อปรับปรุงการจัดสวัสดิการให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและแผนงานสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่เหมาะสมในระยะยาว ตลอดจนทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นเป็นพลังสำคัญของประเทศต่อไป

จากการลงพื้นที่แจกแบบสอบถาม สามารถอภิปรายผลสรุป การมีส่วนร่วมการจัดสวัสดิการสังคม สำหรับผู้สูงอายุบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ในแต่ละด้านของการจัดสวัสดิการสังคมทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ โดยภาพรวมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมอยู่ใน ระดับปานกลาง ดังนี้

1) **ด้านการศึกษา** ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะว่า เป็นผลจากในอดีตผู้สูงอายุยังไม่ให้ความสำคัญกับด้านการศึกษาเท่าที่ควร เนื่องด้วยฐานะทางครอบครัวไม่มั่นคง ซึ่งอาจเป็นปัจจัยส่งผลทำให้มุ่งการประกอบอาชีพมากกว่าการให้ความสำคัญด้านการศึกษา จึงทำให้ผู้สูงอายุไม่มีความสนใจในเรื่องการศึกษาเท่าที่ควร เป็นผลทำให้ผู้สูงอายุขาดความรู้และความเข้าใจในการเข้าร่วมการจัดการสวัสดิการด้านการศึกษา ผู้สูงอายุเลยไม่มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานการวิจัยการพัฒนาระบบสวัสดิการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2558) พบว่า ผู้สูงอายุไม่มีบทบาทในการจัดการเรียนรู้หรือไม่มีโอกาสได้นำเสนอในสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการที่จะพัฒนาและได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ว่าควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในชุมชน เช่น จัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ของศูนย์ถ่ายทอดวัฒนธรรมศูนย์สุขภาพอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ศึกษาเรียนรู้ในการดูแลสุขภาพ การได้แสดงความรู้ความสามารถ และเกิดการตระหนักในคุณค่าแห่งตน สำหรับความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุตามช่วงวัย พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการมีส่วนร่วมในสวัสดิการการศึกษาเรียนรู้ เช่น การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุประจำหมู่บ้าน เพื่อเปิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมต่างๆ และส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ คือการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับ ลัดดา บุญเกิด (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการพัฒนาความรู้และอบรมด้านทักษะวิชาชีพเพื่อใช้ในการหาเลี้ยงชีพ และได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการว่า ควรมีการศึกษาระดับความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ และควรมีการศึกษาสภาพและปัญหา การจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายการจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านการให้การศึกษอย่างต่อเนื่องด้านอาชีพให้กับผู้สูงอายุ

2) **ด้านสุขภาพอนามัย** ผลวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้สูงอายุประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นเหมือนการได้ออกกำลังกายอยู่เสมอ จึงไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพหรือเข้าร่วมการอบรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยกับหน่วยงานด้านสาธารณสุข และผู้สูงอายุมีความเห็นว่า การประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็คือการได้ออกกำลังกาย ซึ่งอาจเป็นความรู้หรือความคิดเห็นที่ไม่ครอบคลุมด้านสุขภาพอนามัย ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยการพัฒนาระบบสวัสดิการผู้สูงอายุของ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2558) พบว่า การจัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยจำเป็นต้องจัดให้ครอบคลุมทุกด้านและจัดให้เหมาะสมสำหรับแต่ผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัย โดยคำนึงถึงสมรรถนะทางร่างกายและความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับ สุภาพ หงส์สา (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุต่องาน

ด้านสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุต่องานด้านสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ด้านสุขภาพอนามัย ควรมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้โดยการ ลงพื้นที่เพื่อสำรวจความต้องการของผู้สูงอายุ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับด้านสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านกายบริหารหรือการออกกำลังกายที่ถูกสุขลักษณะของผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย

3) **ด้านที่อยู่อาศัย** ผลวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนมาก ไม่ทราบเกี่ยวกับ สวัสดิการหรือเงินเยียวยาที่อยู่ที่อยู่อาศัยซึ่งในจังหวัดขอนแก่น หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบคือศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ และที่อยู่อาศัยในที่นี้ หมายถึง การพัฒนาและให้คำแนะนำแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การพัฒนาที่อยู่อาศัยในหมู่บ้านของตน ผู้สูงอายุต้องการมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆ ที่มีความจำเป็นในการพัฒนาที่อยู่อาศัย เช่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านความสะอาดถนน ท่อระบายน้ำ รั้ว บ้าน และในบริเวณบ้านร่วมกัน เดือนละ 2 ครั้งเป็นอย่างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ ลัดดา บุญเกิด (2557) ได้ ศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัด ชลบุรี สวัสดิการด้านที่พักอาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความ ต้องการให้มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม และต้องการให้มีการประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ให้ช่วยเหลือเพื่อต้องการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย ปรับปรุงให้ถูกสุขลักษณะ

4) **ด้านการทำงานและการมีรายได้** ผลวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนต้องการ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องของการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริม จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุใน ชุมชนบ้านดอนยาง ยังมีความต้องการประกอบอาชีพ เช่น การฝึกอาชีพสานกระเปาะจากสายเคเบิล การทอ เสื้อจากวัสดุธรรมชาติ (ต้นกก) จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า เนื่องจากช่วงวัย 60 ปี เป็นช่วงวัยที่การจ้างงาน น้อยลง จึงทำให้การพัฒนาในด้านการสร้างอาชีพหยุดลง ซึ่งสอดคล้องกับ นันทนา อยู่สบาย (2556) ความ ต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้เข่น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัด สมุทรปราการ ผู้สูงอายุส่วนมากมีความต้องการในการมีงานทำ เพราะยังสามารถประกอบอาชีพได้อยู่ แต่สิ่งที่มี ความจำเป็นคือทักษะในการประกอบอาชีพเสริมซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความช่วยเหลือในการอบรม ทักษะวิชาชีพให้

5) **ด้านความมั่นคงทางสังคม** พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุจำนวนมาก เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น แต่ไม่ได้รับการรับเชิญให้แสดงความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกที่ไม่ได้รับการเชื่อถือในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ สุภารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2557: 74-82) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สวัสดิการผู้สูงอายุ พบว่า เหตุปัจจัยที่ทำให้เกิด การมีส่วนร่วมของประชาชนและความมั่นคงทางสังคม ประกอบไปด้วยปัจจัยแบ่งออกหลากหลายด้าน ซึ่งไม่ จำกัดเพียงแต่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเท่านั้น หรืออาจเกิดจากหลายปัจจัยส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่

อายุ เพศ สถานภาพ สังคม อาชีพ การศึกษา ประสบการณ์ ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นๆ สภาพ ปัญหาความต้องการ ความเชื่อของบุคคล ค่านิยม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม ความคาดหวัง จิตสำนึก การตระหนักถึงแรงเสริมการเปิดโอกาสของกฎเกณฑ์สังคมและกฎหมายบ้านเมือง และสถานะทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคล

6) **ด้านบริการสังคม** ผลวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุไม่ค่อยมีบทบาท ในแสดงความคิดเห็นต่อระบบบริหารในชุมชน ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความเข้าใจในพื้นที่เป็นอย่างดีและมีความเข้าใจว่า ควรนำระบบบริการสังคมประเภทใด ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่และบริบทพื้นที่ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ บุษลัน ทองกลีบ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางความคิด อารมณ์ จิตใจ และทางกายของบุคคลในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดด้วยการสมัครใจหรือเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็ม และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค เสรีภาพ และอิสรภาพ ในการเข้ามามีส่วนร่วมค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากร การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นการเสริมพลังอำนาจระหว่างบุคคล โดยจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และบริบทของชุมชน

7) **ด้านนันทนาการ** ผลวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า ผู้สูงอายุไม่ค่อยมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นให้มีโครงการต่างๆ กิจกรรมนันทนาการส่วนมากจะไม่ค่อยเอื้ออำนวยต่อสุขภาพและสภาพทางกายภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุส่วนมากจะเข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางวัด ทั้งงานประเพณี งานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา แต่ไม่ค่อยมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในกิจกรรมนันทนาการอื่นๆ ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยพัฒน์ พุดซ้อน และ กันตพัฒน์ พรศิริวัชรสิน (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย พบว่า การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลให้เกิดขึ้นเพื่อดำรงตนและสุขภาพจิตที่ดี สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลนั้นจะสามารถดำเนินไปได้ดีขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับทักษะทางสังคมของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นที่มีส่วนกระตุ้นให้บุคคลเกิดความพึงพอใจซึ่งกันและกัน การจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ ซึ่งรวมถึง ค่านิยม จารีตประเพณี ทัศนคติของบุคคล สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนที่เกิดจากความพึงพอใจของมนุษย์ การสร้างสัมพันธ์ภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุมีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง และมีการบูรณาการในหลายภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนทั้งนี้เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะเดียวกัน ภาครัฐจะต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายจากเชิงรับมาเป็นเชิงรุก เช่น การสร้าง

ความตระหนักให้คนในชาติเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุว่าเป็นบุคคลที่ทรงคุณค่าต่อสังคม มีใช้ภาวะของสังคม การถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริงทั้งงบประมาณ และบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ เพราะท้องถิ่นจะมีความเข้าใจบริบทของผู้สูงอายุของตนเองได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการที่เป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุของภาคประชาชน/ชุมชนในการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับ ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อของแต่ละท้องถิ่นด้วย

สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาสังคมผู้สูงอายุนั้นต้องดำเนินการพร้อมกันไปทั้ง 2 ด้าน 1) ด้านเศรษฐกิจ รัฐควรส่งเสริมให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน กระตุ้นให้สังคมเห็นว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์สามารถประกอบการทำงานที่เป็นประโยชน์ได้ การส่งเสริมการตั้งกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะและภูมิปัญญาเฉพาะทางอันเป็นการสร้างอาชีพแก่ผู้สูงอายุ 2) ทางด้านสังคม ควรจัดกิจกรรมอบรมการดูแลสุขภาพร่างกาย ให้ความรู้ด้านโภชนาการ การออกกำลังกายตามความเหมาะสมของบุคคล รวมถึงการให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงอันจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล การแก้ปัญหาทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ การสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ การจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆ เพื่อสร้างความสุขด้านจิตใจรวม ตลอดจนการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ทางเดิน หรือสวนสุขภาพสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น ปัญหาที่รัฐควรดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายโดยเฉพาะพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ให้เกิดรูปธรรมในทางปฏิบัติ เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม ภาครัฐควรเพิ่มบทบาทของตนเองต่อการกำหนดนโยบายสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ครอบคลุมทั่วถึงและเพียงพอกับผู้สูงอายุ ที่สำคัญจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อเป็นสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ผู้สูงอายุได้อยู่อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรีในตนเองได้ และคงต้องติดตามกันต่อไปว่า ทุกภาคส่วนจะมีแนวทางในการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุไปในทิศทางใดเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุซึ่งประเทศไทยได้ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาทำให้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว ดังนี้

1. ด้านการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุ หรือศูนย์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
2. ด้านสุขภาพอนามัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับสาธารณสุขจังหวัดจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ จัดในรูปแบบการออกตรวจสุขภาพผู้สูงอายุเคลื่อนที่ การออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ

3. ด้านที่อยู่อาศัย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุพัฒนาแหล่งที่อยู่อาศัยของตนเอง เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ
4. ด้านความมั่นคง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุนโยบายการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น การออกตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุภายในชุมชน ให้ผู้สูงอายุเข้ามามีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน
5. ด้านบริการสังคม หน่วยงานต่างๆ ที่งานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุทั้งภาครัฐและเอกชนจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจัดในรูปแบบการอำนวยความสะดวกให้ผู้สูงอายุ เมื่อต้องการติดต่อหน่วยงานหรือทำการรับบริการต่างๆ จากภาครัฐ
6. ด้านการทำงานและการมีรายได้ หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา โรงเรียนฝึกอาชีพ ควรจัดอบรมและให้ความรู้กับผู้สูงอายุ ในรูปแบบการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง เช่น การจักสาน โดยมีเทศบาลตำบลศิลาเป็นผู้จัดทุนและจัดหาตลาดรองรับแบบยั่งยืน
7. ด้านนันทนาการ ส่งเสริมรูปแบบกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุให้ได้มีส่วนร่วมในเทศกาลสำคัญตามประเพณีไทย เช่น ชมรมกลองยาวผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ. (2558). *การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย*. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ชัยพัฒน์ พุฒซ้อนและ กันตพัฒน์ พรศิริวัชรสิน. (2561). แนวทางการแก้ไขปัญหาสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุของประเทศไทย. *วารสารส่งเสริมวิจัยทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 1(1), 24-36.
- นันทนา อยู่สบาย (2556). *ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเขื่อน้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ*. ปรียญรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุหลัน ทองกลีบ. (2550). *บทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรียญดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยศ วัชระคุปต์. (2555). *การประมาณการงบประมาณสำหรับผู้สูงอายุและแหล่งที่มาของเงิน เพื่อเตรียมรองรับการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต*. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กเยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2562. จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>.
- ลัดดา บุญเกิด. (2557). *ความต้องการด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเกาะจันทร์อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุดารัตน์ สุตสมบุรณ์. (2557). *สวัสดิการผู้สูงอายุ*. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 7(1), 74-82.
- สุภาพ หงส์สา. (2553). *การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุต่องานด้านสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักทะเบียนราษฎร์ ที่ว่าการอำเภอเมืองขอนแก่น. (2562). *ข้อมูลจำนวนผู้สูงอายุบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น*.
- สำเร็จ จันทรสวรรณ และสุวรรณ บัวทวน. (2547). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.